Гармідер Л.Д.
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та права,
Навчально-науковий інститут
«Український державний хіміко-технологічний університет»
Українського державного університету науки і технологій
Куцинський А.В.
аспірант кафедри економіки та права,
Навчально-науковий інститут
«Український державний хіміко-технологічний університет»
Українського державного університету науки і технологій
Рубан М.В.
незалежний фінансовий консультант,
кандидат економічних наук

DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-573-3-33

АДАПТАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД МІЖНАРОДНІ УМОВИ В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ

Суттєвої трансформації зазнало українське економічне середовище, змінились операційні ризики та моделі ведення бізнесу в країні під впливом повномасштабної війни. Традиційні підходи до звітності, планування та оцінювання фінансового стану часто вже не відповідають реаліям, де значна частина активів була пошкоджена або виведена з експлуатації, ланцюги постачання порушені, а потреби в капіталі для відбудови значно зросли. Адаптація фінансової інформації допомагає підприємствам краще відображати реальний економічний вплив війни, забезпечує прозорість для інвесторів, кредиторів та державних органів, а також створює умови для обґрунтованого прийняття управлінських рішень та залучення ресурсів для відновлення.

Крім того, адаптована фінансова інформація сприяє формуванню довіри на внутрішньому та міжнародному ринках, що є критично важливим для відновлення економічної діяльності та залучення інвестицій у період після завершення конфлікту. В умовах активної реформи нормативно-правового поля та гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності, українські підприємства повинні оновлювати свої підходи до оцінки активів, управління ризиками, розкриття інформації про невизначеності та майбутні перспективи. Це не лише покращує якість внутрішнього контролю й ефективність використання ресурсів, а й дозволяє бізнесу бути більш

конкурентоспроможним на глобальному ринку, що так необхідно для відновлення економіки країни після війни.

Основними джерелами відновлення економіки країни після війни можуть стати європейські або американськи інвестори, крім того, значна кількість українських компаній вже працює за міжнародними стандартами формування фінансової звітності, а, отже, порівняння міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) та американських стандартів (US GAAP) є доцільним, оскільки обидві системи визначають глобальні підходи до обліку, що формують правила гри на світових капітальних ринках. В умовах інтеграції України у світову економіку та зростання ролі транснаціональних компаній розуміння відмінностей між цими стандартами дозволяє оцінити вимоги інвесторів, кредиторів і міжнародних партнерів, а також забезпечити прозорість та порівнянність фінансової інформації.

Важливою причиною такого порівняння є зростаюча взаємодія України з американськими фінансовими інститутами, фондами та корпораціями, які працюють виключно за принципами US GAAP. Усвідомлення методологічних відмінностей (наприклад, у підходах до оцінки активів, визнання доходів чи формування резервів) сприяє кращому управлінню ризиками та ефективнішому доступу до зовнішнього фінансування. Для українських компаній це означає можливість підвищити свою інвестиційну привабливість шляхом адаптації звітності до очікувань різних груп користувачів.

У контексті глобальних викликів (економічної нестабільності, воєнних ризиків, порушення логістичних ланцюгів) порівняння IFRS та US GAAP забезпечує основу для вибору більш стійких та гнучких інструментів фінансової звітності. Знання того, які механізми обліку більш придатні для кризових умов, допомагає українським компаніям та регуляторам підвищувати якість фінансової інформації, посилювати контроль за ризиками та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Крім того, аналіз двох систем стандартів створює підґрунтя для довгострокової модернізації національної системи обліку. Це сприяє гармонізації українського законодавства з міжнародними практиками, полегшує інтеграцію до світових ринків та знижує чутливість економіки. Порівняння міжнародних і американських стандартів є інструментом стратегічної адаптації, що підтримує стійкий економічний розвиток України та її конкурентоспроможність у глобальному середовищі. Незважаючи на широке використання IFRS в Україні, зростання ролі транснаціональних компаній і взаємодії з американськими фінансовими інститутами зумовлює потребу у глибшому розумінні методологічних відмінностей між двома

системами обліку та оцінці їхнього впливу на прозорість, порівнянність і якість фінансової інформації.

Отже, узагальнення порівняння положень IFRS та US GAAP щодо відображення фінансової інформації наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняння положень IFRS та US GAAP

Категорія	IFRS	US GAAP
1	2	3
Подання фінансової звітності		
Звіт про прибутки та збитки (Income Statement)	Дозволено 2 роки. Порядок зростання ліквідності (необоротні активи перед оборотними)	Потрібно 3 роки. Порядок спадання ліквідності (оборотні активи перед необоротними)
Баланс (Balance Sheet)	2 роки дозволено	3 роки потрібні
Звіт про рух грошових коштів (Cash Flow Statement)	Гнучкість у відображенні відсотків за боргом, відсоткових доходів і дивідендів	Відсоткові витрати, доходи та дивіденди – у відповідних розділах операційної / фінансової діяльності; банківські овердрафти – фінансові операції
Проміжна звітність (Interim Reports)	Кожен проміжний період – інтегральна частина фінансового року	Кожен проміжний період – інтегральна частина фінансового року
Облікова політика (Accounting Policies)	Політики дочірніх компаній мають бути уніфіковані	Не обов'язково; проте різниця має бути розкрита у консолідованій звітності
Визнання та класифікація		
R&D (Дослідження і розробки)	Розробка капіталізується за певних умов; дослідження – витрати	Усі витрати на R&D списуються; винятки – зовнішнє ПЗ та фільми
Податок на прибуток (Income Taxes)	Відстрочені податкові активи визнаються лише якщо ймовірність >50%. Резерв не потрібен	Всі DTA визнаються, але створюється резерв, якщо ймовірність використання <50%
Інвестиційна нерухомість (Investment Property)	Окрема категорія	Не відокремлюється від PPE (основних засобів)
Біологічні активи (Biological Assets)	Оцінка за справедливою вартістю, окремо від запасів, серед необоротних активів	Включені до запасів
Оренда (Leases)	Одна категорія – актив права користування	Окремі категорії: операційна та фінансова оренда
Умовні зобов'язання (Contingent Liabilities)	Визнання за ймовірності >50%; методи вимірювання різняться	Визнання за ймовірності >75%

Продовження Таблиці 1

1	2	3
Консолідація (Consolidation)	Push-down accounting заборонений; НКІ може оцінюватися пропорційно або за справедливою вартістю	Push-down accounting дозволений у певних компаніях; НКІ – за справедливою вартістю
Вимірювання		
Запаси (Inventories)	Метод LIFO заборонено; однакові методи для груп аналогічних запасів	LIFO дозволено; методи можуть різнитися між групами запасів
Основні засоби (Fixed Assets)	Дозволено модель переоцінки. Є окремі підходи до компонентної амортизації	Оцінка за первісною вартістю; можливе зменшення вартості, але не збільшення
Нематеріальні активи (Intangibles)	Дозволена справедлива вартість	Історична вартість
Виручка (Revenues)	IFRS 15: значний фокус на принципах управління контрактами та оцінці права на отримання вигоди	ASC 606: детальні правила; можливість політичних виборів для певних моделей доходу; окремі правила для ліцензій
Подібність у недавніх змінах		
Оренда (Leases)	IFRS 16: усі оренди >12 міс. як активи права користування та зобов'язання	ASC 842: аналогічно, але розрізняються операційні та фінансові оренди
Витрати на випуск боргу (Debt Issuance Costs)	Без змін: вираховуються з балансової вартості боргу	ASU 2015-03: також вираховуються з боргу

Отже, порівняльний аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) та американських стандартів (US GAAP) є важливим інструментом підвищення стійкості та адаптивності української економіки до глобальних викликів. Виявлені відмінності у підходах до оцінки активів, визнання доходів та розкриття інформації свідчать про необхідність глибшого розуміння обох систем для формування прозорої, порівнянної та інвестиційно привабливої фінансової звітності. Це, своєю чергою, сприятиме ефективнішій взаємодії України з міжнародними інвесторами й фінансовими інститутами, зокрема американськими, що працюють відповідно до US GAAP.